

Školní úrazy: jak o nich rozhodují české soudy? Přehled judikatury od okresních soudů po Ústavní soud

JUDr. Nataša Randlová Ph.D.

advokátka se specializací na pracovní

Mgr. Milan Flachs

advokátní

Následující text volně navazuje na předchozí článek autorů „Zamyšlení nad odpovědností za školní úrazy: kdo zaplatí za školní úraz a kdo musí být pojištěn?“ (Řízení školy 5/2025, s. 9–13), ve kterém autoři čtenářům přiblížili zejména systém odpovědnosti škol a školských zařízení za újmu způsobenou žákům při školních úrazech. Nyní se ve volném pokračování zaměřují na to, jak české soudy rozhodují o školních úrazech v konkrétních případech.

Legislativa

Úvod – základy odpovědnosti za újmu a soudní moc v České republice

V předchozím článku byly mimo jiné shrnuty základní principy odpovědnosti škol za školní úrazy a jejich legislativní ukotvení.

Je nutné si připomenout, že odpovědnost za újmu způsobenou školními úrazy se ve výsledku řídí [zákonem práce](#), a funguje tak stejně jako odpovědnost zaměstnavatele za pracovní úrazy. Tato odpovědnost je odpovědností objektivní, odpovědností za výsledek – ze strany školy tak nemusí dojít ani k porušení nějaké právní povinnosti, natož pak k zavinění, aby jí v souvislosti se školním úrazem vznikla povinnost nahradit újmu. Této povinnosti se škola může v odůvodněných případech zprostit (tzv. liberovat); ve stručnosti lze říci, že se bude jednat o případy, kdy ke vzniku újmy přispěl sám poškozený žák či student (porušením bezpečnostních pravidel, požitím návykových látek, svou lehkomyšlností).

Proč se vlastně zajímat o soudní rozhodnutí? Český právní řád sice nestojí na systému *common law*, kde by judikatura – soudní precedenty – byla autoritativním pramenem práva (například na rozdíl od zákonů), ale i v našem kontinentálním právním systému hrají rozhodnutí soudů klíčovou roli. Přispívají k **právní jistotě a rovnosti**, tedy k tomu, aby v obdobných případech bylo rozhodováno obdobným způsobem. Zároveň může být judikatura zdrojem poznání – v soudních rozhodnutích lze najít cenná vodítka pro řešení konkrétních situací v praxi. Právní předpisy samy o sobě sice poskytují nějaký právní rámec, ale konkrétní situace mohou být značně rozmanité. A právě zde vstupuje do hry soudní rozhodovací praxe.

Proto jsme se rozhodli podívat se na výběr **rozhodnutí českých soudů** – od Nejvyššího soudu až po soudy nižší (na úrovni okresu nebo kraje), občas do nich vstoupí i Ústavní soud. U každého případu nejprve stručně nastíníme skutkový stav, poté objasníme právní problém, který soud řešil, a nakonec se pokusíme přiblížit závěr a jeho praktické dopady. Věříme totiž, že ukázání toho, jak funguje odpovědnost školy za školní úrazy, na praktických a skutečných případech pomůže vysvětlit její jednotlivé právní aspekty lépe než pouhé teoretické pojednání.

Srdeční kolaps během tělesné výchovy – školní úraz, aplikace [zákoníku práce](#) na školní úrazy, vrozené zdravotní vady

Na prvním místě se podíváme na rozhodnutí Nejvyššího soudu z roku 2019, sp. zn. [21 Cdo 5492/2017](#), a to proto, že se v jeho odůvodnění Nejvyšší soud zabývá definicí školního úrazu a také aplikací [zákoníku práce](#) – rozuměj: použitím pracovních předpisů – na oblast školních úrazů. Jak se totiž v našem přehledu judikatury ukáže, ne vždy si soudy na věcnou působnost pracovníprávní odpovědnosti, nebo na její zákonnou konstrukci, vzpomenou.

Co se v tomto případě vlastně stalo? Žák 4. třídy se narodil s vrozenou srdeční vadou (zúžení aortální chlopně). Toto jeho postižení bylo úspěšně operačně řešeno, z následných lékařských vyšetření vyplynulo, že se jedná o tzv. bezpříznakového pacienta, a tak byl chlapec následně vyřazen z pravidelných kontrol v dětském kardiocentru a lékaři mu byla doporučena běžná dětská rekreační sportovní zátěž podle kondice. Při tělesné výchově, konkrétně **během rozklusávání kolem tělocvičny**, u žáka došlo k **náhlé fibrilaci srdečních komor**, která způsobila zástavu krevního oběhu. Žák musel být resuscitován. Následné hypoxické poškození mozku způsobilo těžké trvalé následky (např. vznik apatického syndromu).

Žák se následně po své škole domáhal odškodnění újmy, která mu tímto – dle jeho názoru školním – úrazem vznikla. Škola v součinnosti se svou pojišťovnou však svou odpovědnost odmítla s tím, že k poškození zdraví došlo na samém začátku hodiny tělesné výchovy při rozklusávání, tedy nikoli při nějaké nadměrné námaze, a že se poškozenému žákovi – který byl lékaři sledován bez obtíží a ponechán bez kontrol – mohlo toto poškození zdraví stát kdykoli a kdekoli, a že zde proto chybí souvislost s tělesnou výchovou. Dle jejich názoru se tak ani nejednalo o školní úraz.

Nižší soudy víceméně shodně dovodily příčinnou souvislost mezi poškozením zdraví a vrozenou srdeční vadou a naopak neshledaly, že by toto poškození bylo školním úrazem, za který by měla škola odpovídat. Žák se proto svým dovoláním proti rozhodnutím nižších soudů obrátil na Nejvyšší soud.

Nejvyšší soud se úvodem pokusil o **definici školního úrazu**. Na rozdíl od pracovního úrazu, který je přesně vymezen [zákonem práce](#), totiž právní předpisy neříkají, kdy se jedná o školní úraz a kdy nikoli. Nejvyšší soud uvedl, že „o [školní] úraz ... jde tehdy, jestliže příčinou poškození zdraví žáka byl skutkový děj, který má charakter úrazového děje, tedy když k

poškození zdraví došlo následkem působení zevních vlivů (fyzické či psychické přetížení – trauma), které byly svou povahou krátkodobé, náhlé a násilné, a jestliže k tomuto poškození zdraví žáka došlo při vyučování nebo v přímé souvislosti s ním,“ což je vymezení víceméně odpovídající zákonné definici pracovního úrazu.

Dále pak připomněl funkci [§ 391 odst. 2 zákoníku práce](#) – rozšíření věcné působnosti [zákoníku práce](#) i na případy, kdy se nejedná o vztah ze závislé práce, konkrétně na určité odpovědnostní vztahy mezi školami a žáky. V případě odpovědnosti za újmu vzniklou žákovi úrazem je proto třeba aplikovat všechna ustanovení [zákoníku práce](#) upravující odpovědnost za újmu vzniklou porušením právních povinností nebo odpovědnost za újmu vzniklou pracovním úrazem.

Tento závěr mimo jiné dovoluje aplikovat na školní úrazy též **judikaturu vztahující se k pracovním úrazům**. Pro daný případ jsou pak relevantní následující ustálené judikaturní závěry:

- **Existence určité predispozice** zaměstnance (předchozího chorobného stavu), která spolu s úrazovým dějem působila při vzniku poškození na zdraví, **nevylučuje příčinnou souvislost mezi úrazovým dějem a poškozením zdraví**.¹⁾

- úrazový děj může jít i v případech náhlého poškození zdraví, které nastalo při náhlém vypětí sil, velké námaze, nezvyklém úsilí, kdy pracovní výkon přesahuje hranice obvyklé, každodenně vykonávané práce, nebo je sice konán v hranicích obvyklé těžké práce, ale za nepříznivých okolností, anebo **pohybuje se sice v hranicích obvyklé namáhavé práce, pro kterou však organismus zaměstnance není přizpůsoben nebo na kterou svými schopnostmi nestačí**.²⁾

Jinými slovy: pro danou věc bylo určující vyřešení otázky, zda náhlá fibrilace srdečních komor spojená s následnou zástavou krevního oběhu, k níž u žáka došlo při rozklusání kolem tělocvičny v hodině tělesné výchovy, byla událostí, kterou je možné považovat za tzv. úrazový děj³⁾.

Na jednu stranu je sice nepochybné, že pouhé rozklusání na úvod hodiny tělesné výchovy nepředstavuje náhlé vypětí sil, velkou námahu ani nezvyklé úsilí, kdy by podávaný sportovní výkon přesahoval hranice běžné (obvyklé) fyzické námahy. Na druhou stranu z citované judikatury vyplývá, že **o úrazový děj by se přesto jednat mohlo, pokud by organismus žáka nebyl vzhledem k jeho zdravotnímu stavu této fyzické zátěži přizpůsoben, a ta by se proto stala vyvolávajícím faktorem následných zdravotních obtíží**. Při řešení otázky, zda tomu tak v daném případě opravdu bylo, se nelze obejít bez soudního znalce s příslušnou odborností. Jinými slovy: nelze se omezit na závěr, že by se takové poškození zdraví mohlo projevit kdykoli a kdekoli, a tím vyloučit, že by se jednalo o školní úraz.

Až dalším krokem pak bude hodnocení, zda je současná újma na zdraví, které se žák domáhá (např. bolest nebo ztížení společenského uplatnění), v příčinné souvislosti s případným školním úrazem, nebo nikoli.

Poučení z judikovaného případu:

- Na odpovědnost škol za školní úrazy se vztahují všechna ustanovení [zákoníku práce](#) upravující **odpovědnost zaměstnavatele za pracovní úrazy**. Lze díky tomu čerpat i z pracovněprávní judikatury.

- Předchozí „soukromé“ zdravotní problémy žáka **nevylučují existenci školního úrazu a následnou odpovědnost školy za újmy jím vzniklou**.

- Způsobí-li poškození zdraví námaha, která jinak není objektivně příliš namáhavá, **neznamená to, že by nemohly být naplněny předpoklady pro školní úraz** a odpovědnost školy za újmu.

Zlomenina při vybíjení – zavinění žáka, spolužáka a dohlížejícího pedagoga, liberace školy

U tělesné výchovy ještě chvíli zůstaneme – ostatně se jedná o **nejčastější situaci, ve které dochází ke školním úrazům**, společně s přestávkami tvoří více než polovinu situací, při kterých k úrazu dojde⁴⁾ – a podíváme se na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [21 Cdo 447/2022](#).

Co se stalo? Žák 4. třídy utrpěl úraz při vybíjení během tělesné výchovy. Během hry se míč zakutálel pod blízké schodiště a vyučující pedagožka se rozhodla ho jít hledat, přičemž tak nechala třídu žáků v tělocvičně bez přítomnosti učitele. Dle vyjádření učitelky byla pryč zhruba 30 sekund, dle vyjádření žáků to bylo spíše několik minut. Během této doby, kdy se vybíjená nehrála, došlo k potyčce mezi dvěma žáky: žalující žák se rozběhl na svého spolužáka (kterého předtím pravděpodobně i slovně napadl), kterému chtěl oplatit, že po něm při hře hodil míč. Tento spolužák měl na žalujícího žáka též „vzběhnout“, protože podváděl ve hře. Při fyzickém konfliktu žák spadl a zlomil si ruku. O přesném průběhu však panoval rozpor, ani výpovědi svědků, ani záznamy školy se zcela neshodovaly.

Žák se po škole domáhal odškodnění za zlomenou ruku. Zde žalovaná škola na rozdíl od výše uvedeného prvního případu nerozporovala existenci školního úrazu, namítala však svou **liberaci** – tedy že za újmu vzniklou školním úrazem neodpovídá, a to pro kázeňská pochybení na straně žalujícího žáka. Oproti tomu pojišťovna školy se domnívala, že se ani nejedná o školní úraz, že došlo k tzv. **excesu**⁵⁾, a že tak není dána souvislost s vyučováním.

Nižší soudy se po pár kolech soudních řízení ustálily na závěru, že nárok žáka je dán z 50 %. Vyšly z toho, že k úrazu došlo při vyučování, kdy v hodině nebyl přítomen žádný vyučující, že **oba žáci porušili své povinnosti** dané školním řádem a že se chovali neukázněně a neslušně. Zároveň však byl **ze strany školy zanedbán dohled** nad žáky, když je vyučující nechala bez jakéhokoli dozoru (přičemž si sama ve vnitřních předpisech stanovila povinnost, že bezpečnost žáků při tělesné výchově zajišťuje pedagogický pracovník po celou dobu vyučování, neboť charakter hodiny nabádá ke zvýšené opatrnosti) – lze se domnívat, že za přítomnosti pedagoga by k dané potyčce nedošlo. Škola i žák tak z jejich pohledu za újmu vzniklou školním úrazem odpovídali stejnou měrou. Žalující žák však nebyl s těmito závěry spokojen o podal dovolání k Nejvyššímu soudu.

S ohledem na výše uvedené se Nejvyšší soud zabýval otázkou **předpokladů pro liberaci školy**, tj. zda a jakou

měrou se zprostita své odpovědnosti za újmu vzniklou školním úrazem.

Na tomto místě připomínáme, že v oblasti pracovního práva se zaměstnavatel může zprostit odpovědnosti za újmu způsobenou pracovním úrazem (mimo jiné):

- **zcela**, prokáže-li, že škoda vznikla tím, že postižený zaměstnanec svým zaviněním **porušil právní nebo ostatní předpisy, anebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví** při práci, ačkoliv s nimi byl řádně seznámen a jejich znalost a dodržování byly soustavně vyžadovány a kontrolovány, že zaměstnavatel nemohl škodě zabránit a že tyto skutečnosti byly jedinou příčinou škody;
- **zčásti** se pak zaměstnavatel může z uvedeného liberačního důvodu zprostit odpovědnosti, prokáže-li, že škoda vznikla v důsledku výše uvedených skutečností a že tyto skutečnosti byly **jednou z příčin škody**.

Z ustálené judikatury také plyne, že byla-li jednou z příčin škody jiná okolnost než porušení bezpečnostních předpisů nebo pokynů zaměstnancem, nemůže se zaměstnavatel zcela zprostit odpovědnosti za tuto škodu a že už jen samotná **náhoda** jako jedna z více příčin pracovního úrazu vylučuje, aby se zaměstnavatel zcela zprostil odpovědnosti. **S ohledem na aplikaci zákoníku práce (viz výše) totéž platí i pro školní úrazy a liberaci školy.**

Nejvyšší soud se částečně ztotožnil s právním hodnocením nižších soudů. Souhlasil, že se na vzniku škody podílel i poškozený žák tím, že porušil jak bezpečnostní předpisy a pokyny, tak i obecně přijímaná pravidla chování, která byl i s ohledem na svůj věk schopen chápat. Potvrdil též to, že škola byla povinna učinit taková opatření, která by porušování bezpečnostních pravidel účinně zabránila, že byl zanedbán dohled nad žáky a že by zajištění takového dohledu mohlo škodě zabránit.

Liberace proto připadala v úvahu toliko zčásti (mnohost příčin). S její mírou, jak ji soudy stanovily, však Nejvyšší soud nesouhlasil. Nižší soudy do svých úvah totiž nijak nezapojily **chování druhého z žáků jako jednu z příčin vzniku škody**. I ten se totiž choval do jisté míry agresivně a porušil bezpečnostní pravidla školy.

Chování obou žáků zhodnotil Nejvyšší soud jako srovnatelné a u každého shledal **30% podíl** na vzniku škody; **zanedbání dohledu ze strany školy pak považoval za příčinu s 40% podílem**. Stejně jako zaměstnavatelé odpovídají za škodu způsobenou zaměstnanci, tak i školy odpovídají za své žáky – **chování spolužáka šlo proto k tíži školy** a nárok na náhradu újmy ze strany žalujícího žáka byl oprávněn v **70% rozsahu**.

A co si odnést z tohoto případu? Zejména, že:

- škola se může povinnosti nahradit újmu zprostit **zcela**, pouze pokud bude porušení bezpečnostních pravidel (popř. stav opilosti) ze strany poškozeného žáka **jedinou příčinnou vzniku újmy**; jinak připadá v úvahu pouze **částečné zproštění**;
- většina dalších příčin vzniku škody bude zpravidla **příčitatelná škole**;
- škola je povinna nad žáky vykonávat **dohled**, jeho absence může být soudy při úvahách o míře liberace posuzována velmi přísně;
- škola odpovídá za chování svých žáků.

Srážka 10leté žačky s vozidlem při opuštění školní budovy – rozšíření předpokladů pro liberaci?

U otázky liberace se na chvíli zastavíme – ostatně v judikatuře týkající se školních úrazů se jedná snad o nejčastěji řešené téma. Tentokrát se podíváme na již starší rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR z roku 1967, sp. zn. **6 Cz 170/66**.

Co se stalo? Ve škole se mělo pořádat divadelní představení. Jedna žákyně, toho času 10letá, měla své třídní učitelce zaplatit vstupné, avšak neměla drobné, a tak ji její třídní učitelka poslala rozměnit peníze ke svačkářce, která působila v přízemí školní budovy. Žákyně a její spolužačka odběhly splnit pokyn učitelky, ale svačinářku nezastihly, a proto se dívky rozhodly rozměnit peníze v obchodě naproti škole. Obě žákyně společně vyběhly ze školy, avšak při přebíhání silnice jedna ze žákyň uklouzla před přijíždějícím autobusem, který již nestihl zastavit a způsobil jí těžká zranění. Ve škole přitom platil zákaz vycházení ze školní budovy během vyučování bez dovolení učitelů, o kterém žákyně věděly.

Nižší soudy nárok poškozené žákyně na náhradu újmy ze školního úrazu zamítly s poukázáním na porušení zákazu opouštět školní budovu, škola se tedy zcela liberovala.

Nejvyšší soud nejprve připomněl, že školy jsou odpovědné za život a zdraví žáků po dobu vzdělávání, a je tak na nich, aby za tímto účelem přijaly dostatečná opatření. Škole Nejvyšší soud vytkl, že **se omezila na vydání zákazu** vyběhat ze školní budovy a že **nebylo z její strany přijato žádné opatření, aby zákaz byl nejen dodržován, ale aby jeho porušení bylo také zabráněno a znemožněno**. V řízení přitom bylo navíc zjištěno, že tento zákaz byl ze strany žáků běžně porušován, škola jeho dodržení nevyžadovala a nekontrolovala.

Soud proto konstatoval, že škola byla povinna tento zákaz kontrolovat a vyžadovat, a navíc že – s ohledem na věk dětí nacházejících se ve školní budově – „bylo třeba učinit opatření, které by opuštění školní budovy účinně zabránilo,“ a že se škola neměla „spokojit s vydáním pouhého zákazu, nýbrž měla učinit důrazná opatření k jeho dodržování, jež by porušování zákazu znemožnilo. Toto opatření bylo nezbytné, zejména když se uvažuje, že u dětí školního věku nutno předpokládat, že pouhé poučování o dopravních předpisech nemůže být dostatečnou zábranou dopravních nehod těchto dětí.“

Ačkoli to soud explicitně nezmiňuje, z odůvodnění jeho rozsudku se jeví, jako by v případě školních úrazů **rozšiřoval předpoklady pro aplikaci prvního z liberačních důvodů** z dosavadních předpokladů v podobě:

- **porušení** právních nebo jiných bezpečnostních předpisů nebo pokynů poškozenou osobou,
- **zavinění** úrazem postižené poškozené osoby,
- **řádné seznámení** poškozené osoby s bezpečnostními předpisy nebo pokyny a
- **soustavné vyžadování a kontrola dodržování** bezpečnostních předpisů / pokynů,

a to o dodatečný předpoklad:

- **přijetí opatření zabraňujícího a znemožňujícího porušení bezpečnostních předpisů/pokynů.**

Alternativně lze právní názor soudu vykládat jako zpřísněnou povinnost kontroly/vyžadování dodržování bezpečnostních předpisů a pokynů.

V další rovině Nejvyšší soud připomněl, že i když dojde k porušení bezpečnostního předpisu či pokynu, musíme zkoumat, zda se jedná o porušení **zaviněné** (o zavinění se zde hovoří ve smyslu právní vědy, tedy o jakémsi psychickém vztahu jednatelů ke svému jednání, které je protiprávní, a ke škodě jako následku takového jednání)⁶⁾, a to **tím spíše u nezletilých žáků, jejichž rozumové schopnosti nejsou stejné jako schopnosti dospělých.**

Dle Nejvyššího soudu si pak musíme položit otázku, zda nezletilá žákyně byla tak vyspělá – tj. její rozumové, rozpoznávací a volní určovací schopnosti tak vyvinuté – že **by jí bylo možno přičítat zavinění jako dospělé osobě.** Z toho, že se žákyně domnívala, že ještě stihne přeběhnout vozovku – z pohledu dospělého zjevně nesprávně – měl soud za zřejmé, že nedisponovala takovými rozumovými schopnostmi, aby mohla bezpečnostní pokyn (zákaz vycházení z budovy) porušit zaviněně. Její nedostatečná rozumová vyspělost pak dle soudu vyplývala i z jejího chování při posuzování dvou protichůdných příkazů, jimiž se měla řídit, tedy:

- **konkrétní příkaz učitelky** (autority), aby přinesla drobné, a
- **všeobecný zákaz** vycházet v době vyučování ze školní budovy.

Když nezletilá žákyně nemohla splnit první příkaz předpokládaným způsobem, tj. rozměněním peněz u svačiničky ve školní budově, rozhodla se splnit tento příkaz porušením zákazu nevycházet ze školní budovy, „tedy zákazu svým významem nepochybně závažnějšího, a to proto, aby vyhověla své učitelce, jejíž přání považovala za důležitější“. I z tohoto jednání měl soud za to, že uvažovala a jednala jinak než dospělý člověk a že **nedostatek rozumových schopností nezletilé nedovoloval správné posouzení situace a z ní hrozícího nebezpečí.** Proto došel k závěru, že nebylo možné nezletilé přičítat porušení bezpečnostního předpisu.

Liberaci školy tedy Nejvyšší soud neposvětil.

Poučení z judikovaného případu:

- předpoklady pro liberaci jsou u škol ještě **přísnější** než v případě zaměstnavatelů, neboť jsou rozšířeny o požadavek na **přijetí opatření zabraňujícího a znemožňujícího porušení bezpečnostních předpisů/pokynů;**
- k porušení bezpečnostních pravidel musí ze strany žáka dojít **zaviněně**, tedy musí je porušit úmyslně nebo alespoň nedbale – učinit takový závěr bude u dětí zpravidla obtížnější než u dospělých, a to pro jejich **věk a dosud nedokonalé vyvinuté rozumové schopnosti.**

Pád ze střechy školní budovy – vzpomínka na aplikaci [zákoníku práce](#), liberace školy

V rozboru prvního judikátu jsme si posteskli, že soudy občas zapomenou na to, že se problematika školních úrazů řídí úpravou [zákoníku práce](#), dle které – mimo jiné – jsou zaměstnavatelé za újmu způsobenou pracovními úrazy objektivně odpovědní. K takovému nezdaru zpočátku došlo i v tomto nešťastném případě pádu žačky ze střechy školní budovy.

Co se stalo? Studentka dostala špatné vysvědčení a několika přátelům řekla o úmyslu vzít si život. S tímto úmyslem pak vylezla na střechu školní budovy. Tam si sebevraždu sice rozmyslela, zatočila se jí ale hlava a přepadla přes okraj střechy. Střecha školy byla přístupná poklopem, který v době úrazu nebyl zamčen. Předpisy školy obsahovaly zákaz vstupu na střechu, o kterém studenti věděli a který byl kontrolován a zajišťován jeho uzamčením. Tento zákaz však byl běžně porušován, studenti na střechu často chodili, poklop se ve skutečnosti nikdy nezamykal.

Okresní soud žalobu studentky, kterou se domáhala odškodnění školního úrazu, zamítl. Své rozhodnutí zdůvodnil tím, že studentka neprokázala příčinnou souvislost mezi jí vzniklou újmou (poškozením zdraví) a porušením povinností ze strany žalované školy (nezajištění bezpečnostního pravidla – zákazu vstupu na střechu). My ale už víme, že **odpovědnost škol je objektivní odpovědností, odpovědností za výsledek.** Pro vznik povinnosti nahradit újmu stačí škodní událost, vznik újmy a příčinná souvislost mezi nimi – není potřeba, aby došlo i k porušení právních předpisů. V tomto ohledu proto soud pochybil, když nad tento rámec od žalující studentky požadoval i prokázání porušení povinností ze strany školy jako příčiny vzniku újmy.

Odvolací soud na toto pochybení upozornil, a shledal tak žalovanou školu **odpovědnou za školní úraz.** To však školu nezbavilo možnosti **liberace.** Odvolací soud současně dovodil, že se v řízení prokázalo **zaviněné porušení právních předpisů ze strany studentky,** vedoucí k této liberaci školy. Zároveň však poznamenal, že se nejednalo o jedinou příčinu škodní události, k jejímuž vzniku přispěla i škola tím, že nekontrolovala dodržování daného zákazu a nepřijala ani opatření zabraňující jeho porušení. Přihlédl k původnímu úmyslu studentky vzít si život a míru liberace určil na 90 %; nárok studentky tak

shledal oprávněným z 10 %.

Studentka se obrátila na Nejvyšší soud, ten však její dovolání usnesením sp. zn. [21 Cdo 143/2015](#) odmítl se stručným odůvodněním, že rozhodnutí odvolacího soudu nevybočilo z ustálené soudní praxe.

Autoři s postupem soudu zcela nesouzní. Pokud soudy měly za to, že poškození zdraví bylo způsobeno úmyslem vzít si život, nebylo dle názoru autorů namístě aplikovat úpravu odpovědnosti za pracovní úrazy (když pracovním úrazem je poškození zdraví došlo-li k němu, mimo jiné, *nezávisle na vůli* poškozeného). V opačném případě – tedy na základě toho, že si svůj úmysl studentka rozmyslela – by se tato úprava odpovědnosti za pracovní úraz, resp. školní úraz, měla aplikovat důsledně. Závěr o nesplnění předpokladu pro uplatnění daného liberačního důvodu v podobě *soustavné kontroly a vyžadování dodržování bezpečnostního předpisu/pokynu* by pak měl – alespoň dle textu zákona – vést k nemožnosti uplatnit tento liberační důvod jako celek, kdy pouze při jeho naplnění a současném závěru o existenci vícero příčin lze činit úvahy o míře liberace. Autoři však částečně chápou snahu soudu o nalezení kompromisu při existenci do jisté míry neobratné právní úpravy.

Školní úraz skokem do vody a hodnocení rozumových schopností žáka

Téma liberace a rozumových schopností nezletilých rezonovalo i v případě ochrnutí žáka následkem skoku do mělké vody, který Nejvyšší soud řešil pod sp. zn. [21 Cdo 268/2015](#).

Co se stalo? Chlapec ve věku 15 let se účastnil školního pobytu v rekreačním centru, jehož součástí byl i menší rybník. Během poledního klidu, když se žáci přesouvali do chatek, se tento žák, ve snaze vylovit z rybníka spolužákovu botu, v rychlosti převlékl do plavek a při skoku šipkou do mělké vody utrpěl úraz – frakturu krčních obratlů a poškození míchy. Žákům se dostalo poučení, že – mimo jiné – je zakázáno koupat se bez dozoru v rybníce, a to jak před odjezdem ze strany pedagogů, tak na místě od instruktora.

Zatímco okresní soud žákovu žalobu, již se domáhal odškodnění trvalých následků, zamítl s tím, že žáci byli dostatečně poučeni, a že se tak žalovaná škola zcela liberovala, byl odvolací soud toho názoru, že **mělo být dané poučení dostatečně zdůvodněno** – protože jej však neměl za dostatečně důrazné (i s ohledem na věkovou skupinu žáků), měl za to, že se škola měla liberovat jen zčásti.

Nejvyšší soud však v daném případě podpořil školu. Připomněl, že právní předpisy od bezpečnostních pokynů žádají pouze jejich **konkrétnost a srozumitelnost**; nejsou předepsány žádné další náležitosti co do formy nebo obsahu. Není sice vyloučeno, aby byl takový pokyn nadřazeným, resp. pedagogem, podpořen nějakým odůvodněním, takové **odůvodnění však nelze mít za náležitost takového pokynu**. Adresát pokynu je jím zavázán a nepřísluší mu, aby obsah pokynu hodnotil co do jeho důvodu, smyslu nebo účelu.

Nejvyšší soud dále pozitivně zhodnotil, že se odvolací soud zabýval **rozumovými schopnostmi nezletilých žáků**. Zde se však – na rozdíl od případu desetileté dívky, který jsme rozebírali výše – neztotožnil s obavou, že by **patnáctiletí žáci** pokynu neporozuměli. Bylo jim totiž sděleno, že „bez přítomnosti učitele nebo vedoucího je zakázáno vstupovat do rybníka“ a že „je tam mělko“, a všichni žáci kromě žalobce tento pokyn pochopili a řídili se jím. S tím souvisel i závěr Nejvyššího soudu o zaviněném porušení bezpečnostního pokynu: uvedl, že vzhledem k okolnostem a osobním poměrům žalobce **měl a mohl i jako dospívající mladý muž vědět**, že daný pokyn musí respektovat a dodržovat.

Soud se zde nakonec vyjádřil i k požadavku na **přijetí opatření zabraňujícího a znemožňujícího porušení bezpečnostních předpisů/pokynů**, kdy se omezil na konstatování, že v nyní posuzovaném případě z povahy věci vyplývalo, že přijetí podobného opatření, které by studentům fyzicky zabránilo v porušování pokynu, nebylo dobře možné a prakticky uskutečnitelné.

Toto rozhodnutí nám doplňuje poznatky z již rozebraných soudních rozhodnutí:

- v kontextu liberace musí školy zpravidla přijmout opatření zabraňující porušení bezpečnostních předpisů/pokynů, i to je však potřeba **hodnotit s přihlédnutím k daným okolnostem a nelze to vyžadovat tam, kde to z povahy věci není možné/proveditelné**;
- v případě porušení bezpečnostních předpisů a pokynů ze strany nezletilých žáků je potřeba **věnovat zvýšenou pozornost jejich rozumovým schopnostem**, a to jak co do srozumitelnosti předpisů a pokynů, tak při hodnocení jejich zavinění;
- zatímco **u mladších žáků jsou rozumové schopnosti nižší a zajištění jejich bezpečnosti tak vyžaduje zvýšené úsilí, u starších žáků se rozumové schopnosti více blíží schopnostem dospělých, a nesou tak na zajištění bezpečnosti větší míru odpovědnosti**;
- bezpečnostní pokyny musejí být **konkrétní a srozumitelné**, právní relevanci proto má jakýkoli výslovný pokyn, ať je již učiněn písemně, nebo ústně, stanoví-li závazný způsob chování jednoznačným a nezaměnitelným způsobem; **odůvodnění pokynu může vést k jeho snadší pochopitelnosti, není však jeho nezbytnou náležitostí**.

Porušení „večerky“ a proražené dveře chatky – odpovídá škola?

Poslední z rozhodnutí Nejvyššího soudu týkajících se liberace školy, na který se společně podíváme, se naštěstí týká lehčího úrazu než ta předešlá a nese číslo sp. zn. [21 Cdo 576/2008](#).

Co se stalo? Žák 8. třídy se s dalšími spolužáky účastnil dvoudenního školního výletu, jehož součástí bylo přespání v chatkách. Učitelé dali žákům pokyn, že v 22:00 je tzv. večerka, po níž je žákům zakázáno (i) vycházet ven z chatek, ve kterých byli ubytováni, a (ii) uvnitř chatek vstupovat do pokojů spolužáků (chatky byly vícepokojové). Pedagogický personál kontroloval

dodržování tohoto zákazu až do cca 23:15. V 23:30 si jeden z žáků způsobil úraz, když – poté, co se neúspěšně dožadoval vstupu do vedlejšího pokoje spolužáků, kteří jej nechtěli vpustit a dveře před ním uzamkli – rozzlobeně praštil rukou do skleněné výplně dveří, čímž ji rozbil a poranil si přitom zápěstí.

Nároku žáka na náhradu bolesti a ztížení společenského uplatnění však nepřivědčil žádný ze soudů. Společně shledaly, že žákům byl dán **konkrétní a srozumitelný bezpečnostní pokyn** (spočívající v dodržování večerky), který **14letý žák** měl a mohl pochopit a řídit se jím. Stejně tak chlapci v tomto věku mělo být jasné, jaké zranění si může přivodit úderem do skleněné výplně dveří. Způsobil si jej sám a bez cizího zavinění. Pedagogové navíc **dodržování večerky kontrolovali** ještě více než hodinu po jejím vyhlášení.

V daném případě tak byla také zhodnocena konkrétnost a srozumitelnost pokynu, rozumové schopnosti žáka i splnění všech náležitostí daného liberačního důvodu. V souladu s právními východisky, která jsme si již vyložili, tak soudy došly k závěru o **plné liberaci žalované školy**.

Školní úrazy v judikatuře nižších soudů

Na školní úrazy se krátce podíváme též pohledem nižších soudů, jejichž rozhodnutí se k Nejvyššímu soudu nedostaly, nebo o nichž Nejvyšší soud zatím nerozhodl.

- Krajský soud v Ostravě řešil pod sp. zn. **16 Co 143/2022-183** případ úrazu, který se stal žákovi při jízdě na bobu. Při lyžařském výcviku bylo školou studentům umožněno účastnit se jízdy na bobové dráze. Toho času 16letý žák si při jízdě skřípl nohu mezi bob a kolejnici, noha mu byla amputována. Znalecké zkoumání došlo k závěru, že chlapec za jízdy změnil svůj posed na nesprávný a vystrčil nohu z bobu. Žákům se předtím dostalo poučení, že se mají chovat slušně, nedělat blbosti a že se mají připoutat. Bylo jim sděleno, kde se nachází brzda, obsluha kontrolovala správné připoutání a posed na bobu. Na bobové dráze byly tyto pokyny i vyvěšeny.

Soudy se v tomto případě přiklonily na stranu školy. Došly k závěru, že poučení bylo dostatečné. Současně zhodnotily, že vzhledem k okolnostem a osobním poměrům **měl a mohl jako dospívající mladý muž ve věku 16 let vědět**, že zmiňovaný pokyn spočívající v „předepsaném“ způsobu posedu na bobu, který vyplýval z přepravních podmínek, s nimiž byl seznámen, musí respektovat a dodržovat, jinak může dojít k újmě na zdraví. Škole se tak podařilo **zcela zprostit** povinnosti nahradit žákovi vzniklou újmu.

- Městský soud v Praze se pod sp. zn. **30 Co 119/2023** zabýval úrazem, který se také stal na lyžařském výcviku. Při sjíždění sjezdovky se 16–17letý žák oddělil od útvaru a vjel do Snowparku nacházejícího se vedle sjezdovky. Ve vysoké rychlosti najel na velký skokánek a upadl tak, že si způsobil poranění páteře. Studenti předtím byli poučeni, že mají poslouchat pokyny instruktorů, neoddělovat se od skupiny, lyžovat v rámci svých schopností a s plnou kontrolou lyží a o ostatních bezpečnostních pravidlech. Instruktor vjíždět na skokánky a do Snowparku nepovolil. Studenti měli zavedeno „pozitivně formulované“ pravidlo jezdit všichni organizovaně ve skupině (vždy na jedné sjezdovce, shromáždění nahoře, na pokyn sjet do cca poloviny sjezdovky, bezpečné rozestupy, po shromáždění sjet druhou část sjezdovky k vleku). Toto studenti dodržovali a nikdo se ze skupiny neodděloval, tedy až do okamžiku úrazu daného žáka. Prostor Snowparku je umístěn mezi sjezdovkami, od nichž je oddělen v celé délce plůtky či páskou s vlajkami, má jen jeden vjezd. U vjezdu byla umístěna cedule „pro pokročilé lyžaře“, před skokánkem pak cedule „zpomal“.

Soudy se i zde přiklonily na stranu školy. Došly k závěru, že byť **nebyl dán konkrétní zákaz** vjezdu do Snowparku, **byl dán „pozitivně formulovaný“ příkaz jezdit organizovaně** atd. (viz výše). Přihledly přitom i k věku a konkrétním rozumovým schopnostem žáka, když uzavřely, že **16–17letému studentovi prestižního gymnázia** takto formulovaná pravidla musela být srozumitelná a dostatečná. Sám student ostatně vypověděl, že na skokánek vjel úmyslně. Dle soudů by nebylo přiměřené, aby kromě daných příkazů ještě byly vyjmenovány zákazy všech možných nežádoucích jednání.

- Dále se zde můžeme krátce vyjádřit i k případu řešenému Městským soudem v Brně pod sp. zn. **44 C 10/2018**, ve kterém při lyžařském výcviku došlo ke srážce dvou studentů. Žalovaná škola považovala za „nemravné“, že se poškozený žák domáhal odškodnění po ní a nikoli po druhém studentovi, a svou odpovědnost odmítala. Tato argumentace je však zcela scestná – škola za školní úrazy svých žáků a studentů **odpovídá objektivně**. Totéž v dané věci konstatoval i soud. K tomuto případu se ještě vrátíme z pohledu odškodňování níže.

Odškodňování školních úrazů v judikatuře

Výše jsme poměrně podrobně probírali soudní rozhodnutí, která se týkala **posouzení úrazu jako školního** nebo která zkoumala **podmínky liberace odpovědné školy**, neboť tyto otázky představují základ probíraného tématu. V případech níže budeme mít tyto otázky za vyřešené a podíváme se na ně pouze z pohledu **konkrétního odškodnění**, tedy oprávněnosti dílčích nároků na náhradu újmy.

- Nejříve se vrátíme k případu Městského soudu v Brně **44 C 10/2018** a „nemravného“ nároku studenta, který byl **sražen spolužákem při lyžařském výcviku**. Školním úrazem student utrpěl zlomeninu krčku pažní kosti, musel být letecky převezen do nemocnice a operován, následně se dlouhodobě léčil a podstupoval reoperace. Vůči škole uplatňoval bolestné ve výši cca 50 000 Kč, dále náhradu za ztížení společenského uplatnění (koloidní jízva) ve výši 50 000 Kč a náhradu za vytrpěnou psychickou újmu (nahota při zároku na sjezdovce a na urgentním příjmu, což pociťoval jako hanbu, léčení v cizojazyčném prostředí a nemožnost se věnovat sportu) ve výši 53 000 Kč Uplatnil také náhradu nákladů na vypracování znaleckého posudku a náhradu nákladů na léčení, obě v řádu nižších tisíců korun. Rodič studenta se pak domáhal částky cca 41 000 Kč sestávající z nákladů na dopravu do nemocnice, kde byl hospitalizován, do školy a k lékařům, kam jej vozil, a náhradu času, který tím trávil.

Soud studentovi **přiznal bolestné v plné výši** – bylo řádně podloženo znaleckým posudkem, který bolest hodnotil 209 body. **Nepřiznal mu však náhradu ztížení společenského uplatnění** – zatímco znalkyně, která u něj trvalé následky zakládající tento nárok shledala, jeho zdravotní stav posuzovala pouze z fotografií, znalec, který jej osobně prohlédl, přítomnost

žádné koloidní jizvy neshledal. K **psychické újmě** uvedl, že *další nemajetkovou újmu* v režimu [§ 2958 občanského zákoníku](#)7) pracovníprávní předpisy neupravují a že s ohledem na dosavadní judikaturu není možné na věc použít občanský zákoník ani podpůrně. Soud se tedy psychickou újmu zabýval toliko jako důvodem pro **zvýšení náhrady za bolest** (zvýšení bolestného ze strany soudu s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem pracovníprávní předpisy umožňují). Z větší části přitom shledal, že se jedná o běžné projevy, které podobná zranění provázejí, a které jsou tak již zohledněny v základním bodovém hodnocení. Pouze v případě potíží a strachu studenta ve vztahu k jeho basketbalové kariéře a k lyžování jako aktivitě soud shledal, že zakládají důvod pro **mimořádné zvýšení bolestného, a to o 20 000 Kč**. Pro nepřiznání nákladů na léčení soud neshledal důvod. Náklady na vypracování znaleckého posudku mu soud nepřiznal, avšak učinil tak z procesních důvodů.

Otci studenta soud přiznal náhradu nákladů na cestu na místo, kde byl žalobce hospitalizován (doprava automobilem a ubytování). Argumentu žalované školy a pojišťovny, že ubytování ve 4hvězdičkovém hotelu za danou cenu nebylo účelné a že v danou roční dobu v daném místě lze najít ubytování i za poloviční cenu, soud nepřisvědčil. Přihlédl k tomu, že **(1) při hledání ubytování v předstihu lze najít výhodnější nabídky než při hledání na poslední chvíli** (což bylo v daném případě nutné), a také **(2) k situaci, ve které se rodiče studenta nacházeli** (náhlá informace o zranění dítěte v zahraničí, stresující situace), a tak otci studenta **náhradu těchto nákladů přiznal**. Náhrada zbytku požadovaných nákladů sice teoreticky připadala v úvahu, nebyly však řádně podloženy, a tak soudu nezbylo než tento nárok zamítnout.

- Okresní soud ve Znojmě řešil pod sp. zn. **9 C 100/2016** případ **školního úrazu 11leté žákyně, který se přihodil při projektovém dni** pořádaném školou během aktivit mimo prostory školní budovy. Skupina dětí, mezi kterými byla i žalobkyně, poslouchala výklad starších žáků na jednom ze stánků, když žák 9. třídy nakopl míč směrem k hloučku osob. Žalobkyni zasáhl míč do hlavy, načež se udeřila do úst o zábradlí. Nad dětmi nebyl v daný okamžik vykonáván dohled.

Úrazem došlo k trvalému poškození předních zubů žákyně, s jehož léčbou bylo nutné vyčkat do její zletilosti – do té doby bylo nutné činit pravidelné kontroly a úpravy. I poté se dalo očekávat celoživotní omezení co do stravy, kterou bude žalobkyně schopna jíst. Po celou dobu měl úraz důsledky v oblasti psychiky žákyně – poškození zdraví pro ni bylo stresující, vyhýbala se rozhovorům s lidmi a fotografování, znamenalo pro ni nepříjemné dotazy ze strany okolí (na barvu a tvar zubů), mělo vliv na její vztahy s okolím. Poškozená žákyně se proto po škole domáhala odškodnění v podobě náhrady nemajetkové újmy ve výši 50 000 Kč (za nepříjemné psychické prožitky) a náhrady ztížení společenského uplatnění ve výši cca 101 000 Kč (trvalá zdravotní omezení).

Co do ztížení společenského uplatnění byla soudem přiznána pouze částka 15 000 Kč, a to s odkazem na znalecké posouzení trvalých následků úrazu. Zajímavý je způsob, jakým se soud vypořádal s druhým z nároků, kdy **seznal, že není upraven zákoníkem práce, aplikoval tak podpůrně občanský zákoník a žákyni přiznal celou částku 50 000 Kč**.

Pozornému čtenáři neujde, že se jedná o přesně opačný postup, než jaký zvolil Městský soud v Brně (viz výše), z pohledu autorů je však vhodnější. Vztah mezi pracovníprávní a občanskoprávní úpravou odpovědnosti je v oblasti práva velké téma, které dalece přesahuje rámec tohoto článku. Lze však ve stručnosti shrnout, že zatímco tradičně byla úprava v [zákoníku práce](#) považována za komplexní a zcela oddělenou od občanského zákoníku, v poslední době se tato samostatnost pracovníprávní úpravy relativizuje. Konkrétně k „další nemajetkové újmě“ se ale vyjádřil Ústavní soud, z jehož nálezu plyne spíše podpora „znojemského“ přístupu.8)

Ve výsledku však nezáleží na tom, jak jsou nároky na náhradu nemajetkové újmy pojmenovány – důležité je, aby byl poškozený odškodněn úplně, přiměřeně a spravedlivě, jak mnohokrát zopakoval i Ústavní soud.9)

- Dále se podíváme na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. [21 Cdo 577/2020](#). V něm se soud věnoval **nelehké otázce ztráty na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity, tzv. renty**.

Student střední školy (17 let) při praktickém vyučování utrpěl těžký úraz – zavalily ho dřevotřískové desky. Byl mu přiznán invalidní důchod (nejprve III., potom II. stupeň). Následky úrazu byly tak závažné, že jej prakticky připravily o možnost pracovního uplatnění. Domáhal se proto po své bývalé škole **renty**. Škola a pojišťovna se však bránily tím, že poškozený student v době studia nedosahoval dobrých studijních výsledků, o obor neprojevoval zájem, nebyl zručný, neměl žádnou praxi a že byl obézní, což by vše mělo vliv na jeho celkový zdravotní stav a dosahovaný výdělek.

Zde je potřeba udělat odbočku a podívat se ve stručnosti na to, jak se tento nárok odškodňuje v pracovním právu. Utrpí-li zaměstnanec pracovní úraz a může-li v důsledku něj dosahovat nižšího výdělku, náleží mu renta jako **náhrada rozdílu mezi průměrným výdělkem před úrazem na straně jedné a výdělkem, kterého může dosahovat po něm, na straně druhé, a to se započtením případného invalidního důchodu**. Není-li možné určit průměrný výdělek, protože zaměstnanec v daném období nepracoval alespoň 21 dnů, použije se tzv. **pravděpodobný výdělek**.10)

V případě školních úrazů tento nárok samozřejmě také existuje. Je však zřejmé, že výše nastíněný vzoreček naráží na očividný problém – **žák žádného výdělku před úrazem nemohl dosahovat** (nebo alespoň nikoli výdělku relevantního pro kalkulaci ztráty na něm). „Žák zde nepřichází (nemůže přijít) o výdělek, který dosahoval před vznikem škody, nýbrž o výdělek, jehož by dosahoval za práci, kterou by mohl prokazatelně vykonávat po skončení studia,“ jak v daném případě řekl Nejvyšší soud. Jak tedy výši nároku na rentu u žáků a studentů počítat?

Nejvyšší soud rozhodl, že je potřeba vycházet z pravděpodobného výdělku, při jehož určování je potřeba přihlížet k **zdravotnímu stavu** žáka/studenta (samozřejmě v podobě před úrazem), k jeho **schopnostem**, k získané **kvalifikaci** (resp. k potenciální kvalifikaci získané dokončením studia), k **situaci na trhu práce** v místě, ve kterém by po studiích patrně konal práci, a také k dalším okolnostem, které by mohly mít význam pro nástup do práce – tj. například ke **studijním výsledkům** a k **celkovému přístupu poškozeného ke studiu**. Není přitom potřeba, aby se poškozený v době před úrazem skutečně o nějaké konkrétní zaměstnání u konkrétního zaměstnavatele ucházel.

Jinými slovy lze s nadsázkou říci, že snaživí žáci a studenti s dobrým zdravotním stavem a dobrými studijními výsledky budou mít zpravidla vyšší nárok na rentu než jejich línější, méně schopní spolužáci.

- Nakonec si připomeneme smutný případ z jihočeského kraje, kterého jsme se krátce dotkli v minulém článku. Okresní soud v

Jindřichovské Hradci se pod sp. zn. **4 C 363/2005** zabýval případem žáka 2. třídy, který se účastnil školního výletu spojeného s koupáním ve vodní nádrži. Žák se během koupání začal topit, po dobu 10–15 minut setrval pod vodou a nedostatkem kyslíku u něj došlo ke klinické smrti. Po resuscitaci byla obnovena srdeční činnost, již ale došlo k těžkému a nevratnému poškození mozku. Výsledkem byl permanentní vegetativní stav chlapce.

Všichni tři dohlížející pedagogové byli v trestním řízení uznáni vinnými tím, že na školní akci nezajistili dohled, v důsledku čehož žalobce utonul. Odpovědná škola školní úraz ani svou povinnost nahradit újmu nerozporovala. Sporovala pouze otázku **výše náhrady újmy**, přičemž motivací mohlo být její **podpojištění** – rozsah jejího pojištění totiž činil pouhý 1 milion korun, zatímco rodina se domáhala částky kolem 15 milionů.

Prvoinstanční soud žalobci přiznal přes **15 milionů korun**, odvolací soud pak s ohledem na školou uplatněnou námitku promlčení zamítl žalobu v části týkající se bolestného ve výši cca 260 000 Kč.

Na posledním z uvedených případů je poučná zejména praktická stránka odškodnění – **co dělat, když už padne výrok na náhradu újmy, ale škola ani obec nedisponují dostatečnými prostředky?**

Zprvop opakujeme apel z našeho minulého článku, aby se školy **dostatečně pojistily**, případně **revidovaly své staré a neaktuální pojistné smlouvy** a aby svou situaci **transparentně komunikovali s rodiči** svých žáků.

Zadruhé v této věci byla škola (pod)pojištěna na milion korun, přičemž roční rozpočet obce měl činit asi 5 milionů korun – škola ani její zřizovatel tak neměli na náhradu újmy žáka prostředky. Situace skončila tím, že mezi školou a žalobcem byla uzavřena **dohoda o narovnání**, a to za účasti **obce, kraje, ministerstva školství a ministerstva financí**. Výsledkem jednání o této dohodě bylo, že obec uhradí 3 miliony korun (na což si musela vzít úvěr), kraj poskytne příspěvek ve výši 5 milionů korun, ministerstvo školství 3 miliony korun a ministerstvo financí 5 milionů korun – celkem tak částka měla vystačit na základní částku i na úroky z prodlení. Jinými slovy: škola ani obec odškodnění žáka nezvládly a musel se do něj vložit kraj i stát. Škola pak na své pochybení a podpojištění doplatila a zanikla.

Závěr

V článku jsme společně probrali ta nejdůležitější rozhodnutí českých soudů z oblasti školních úrazů. Začali jsme u samotných základů, jako je aplikace pracovněprávní úpravy nebo definice školního úrazu, které mohou potrápít i samotné soudce, jak bylo z některých rozhodnutí patrné. Zaměřili jsme se na některé hraniční případy školních úrazů, např. při zdravotních predispozicích. Zastavili jsme se zejména u palčivé otázky liberace, kdy mezi školou a žákem panuje konflikt o to, „kdo za to může“. Podívali jsme se na určitá specifika dílčích nároků na náhradu újmy vzniklé školním úrazem a na různé přístupy soudů k téže otázce zvláštního nároku na náhradu „další nemajetkové újmy“. Přitom jsme také nahlédli do rozhodovací praxe nižších soudů.

Takto pojatý výběr z judikatury by měl představovat dostatečný přehled pro základní orientaci v právní problematice školních úrazů. Věříme, že může sloužit též jako pomůcka či návod při řešení konkrétních školních úrazů, se kterými se čtenář skutečně setká. Také může pomoci při komunikaci s pojistitelem při řešení zejména sporných školních úrazů. Oba tyto aspekty by tak snad mohly vést ke smírnému řešení těchto nešťastných škodních událostí, o což by se všechny zúčastněné strany – žák, rodiče, škola a pojistitel – měly vždy snažit.

1) Srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 28. 4. 1962, sp. zn. 4 Cz 86/61, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1963, pod č. 1.

2) Srov. např. rozhodnutí Krajského soudu v Plzni ze dne 30. 6. 1961, sp. zn. [4 Co 172/61](#), uveřejněné pod č. 27 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 1962, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 2. 2008, sp. zn. [21 Cdo 1508/2007](#).

3) Pracovním úrazem se dle [§ 271k odst. 1 zákoníku práce](#) rozumí (i) **poškození zdraví nebo smrt**, došlo-li k nim (ii) nezávisle na vůli zaměstnance **krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů**, a to (iii) **při plnění pracovních úkolů** nebo v přímé souvislosti s nimi. Právě druhému definičnímu znaku se říká „**úrazový děj**“.

4) ZATLOUKAL, T. a kol. *Kvalita vzdělávání v České republice ve školním roce 2023/2024. Výroční zpráva České školní inspekce*. Česká školní inspekce, 2024. ISBN 978-80-53039-08-6. Dostupné z: <https://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Vyrocní-zpravy/Kvalita-vzdelavani-ve-skolnim-roce-2023-2024-%E2%80%93-vyr>. [citováno 2025-03-20].

5) V oblasti pracovního práva se o tzv. **excesu** mluví v případě, že k úrazu zaměstnance sice došlo „v práci“ a v důsledku úrazového děje, ale zaměstnanec natolik vybočil z plnění pracovních úkolů, že zde není naplněn daný předpoklad pracovního úrazu. Příkladem mohou být dělníci, kteří po sobě při práci z legrace házeli maltu, až jeden z nich utrpěl zranění oka (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 9. 1976, sp. zn. [8 Tz 24/76](#)).

6) Srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 5. 2. 2004, sp. zn. [21 Cdo 1059/2023](#). Zavinění jako takové je dle uvedené definice tvořeno kombinací dvou složek, a to (i) složky rozumné (vědomostní, intelektuální) a (ii) složky volní (ovládací). **Rozumná složka** obsahuje a zkoumá možnost odpovědné osoby posoudit své jednání a jeho následky, a to zejména v kontextu toho, zda je takové jednání po právu či protiprávní. **Složka volní** spočívá v chtění či srozumění (tedy vůli) odpovědné osoby, tedy jednat určitým způsobem se znalostí základní podstaty věci. Dle různých kombinací těchto složek se pak zavinění dělí na **úmysl** (přímý/nepřímý) a **nedbalost** (vědomou/nevědomou).

7) Ustanovení [§ 2958 občanského zákoníku](#) upravuje peněžitě odškodnění nemajetkové újmy na zdraví tak, že se nahrazuje (1) **bolest**, (2) **ztížení společenského uplatnění** (které obě známe i z pracovněprávních předpisů) a (3) **další nemajetkové újmy**. Občanský zákoník tak zde vytváří prostor pro odškodnění nemateriální újmy, kterou by bylo obtížné podřadit pod bolest nebo ztížení společenského uplatnění. V případech, které se objevily před Nejvyšším soudem, tuto újmu představovala například nemožnost strávit Vánoce s blízkými, dle právní doktríny se k ní mohou řadit různé strachy (o život, o zdraví, o dítě).

8) Nález Ústavního soudu ze dne 9. 2. 2021, sp. zn. [II. ÚS 1564/20](#). Není bez zajímavosti, že jak Městský soud v Brně, tak Okresní soud ve Znojme vydávaly svá rozhodnutí až v létě roku 2021, tedy po vyhlášení nálezů Ústavního soudu.

9) Tamtéž nebo též nález Ústavního soudu ze dne 20. 12. 2023, sp. zn. [I. ÚS 2410/23](#).

10) Při zjišťování pravděpodobného výdělku zaměstnavatel vyjde především z hrubé mzdy, které zaměstnanec v rozhodném období skutečně dosáhl, případně též z hrubé mzdy, které by zřejmě dosáhl. Při tom může vycházet i z mezd zaměstnanců vykonávajících práci stejné hodnoty.